הלכות גירושין פרק ט

פרק ט: גירושין לאחר זמן

כללי גט לאחר זמן

א.

המגרש לאחר זמן

המגרש את אשתו לאחר זמן קבוע - הרי זו מגורשת כשיגיע הזמן שקבע, והרי זה דומה לתנאי ואינו תנאי.]

דומה לתנאי - שהיא מתגרשת כשיגיע הזמן שקבע.

ואינו תנאי - שהמגרש על תנאי הרי גירש, וזה עדיין לא גירש עד שיגיע אותו זמן.

לפיכך, המגרש על תנאי צריך לכפול דברו, וזה אינו צריך לכפול דברו ולא לשאר משפטי התנאין שביארנו:

ב.

כיצד? האומר לאשתו, "הרי זה גיטיך ולא תתגרשי בו אלא לאחר שלשים יום" - אינה מתגרשת בו אלא לאחר שלשים יום. ואם מת הבעל, או אבד הגט או נשרף בתוך שלשים יום - אינה מגורשת.

ג.

הלכה והניחתו בצידי רשות הרבים, ונגנב או אבד משם לאחר שלשים יום - הרי זו מגורשת, הואיל והיה הגט קיים ביום שהיא מתגרשת בו, וייחדה אותו במקום שאינו רשות הרבים, שצידי רשות הרבים אינן כרשות הרבים:

ד.

התולה את הגירושין במעשה

וכן, אם תלה הגירושין במעשה - דינו כדין מגרש אחר זמן.

כיצד, כגון שאמר לאשה, הרי זה גיטיך, ולא תתגרשי בו עד שתתני לי מאתים זוז - הרי זו מתגרשת אחר שתתן, ואינו צריך לכפול תנאו ולא לשאר משפטי התנאין שביארנו, שהרי לא גירש על תנאי, אלא עדיין לא גירש זה, אלא תלה הגירושין בעשיית כך וכך ואחר כך תתגרש:

ה.

ההבדל בין אלה ובין תנאי

ומה בין המגרש על תנאי לזה שקבע זמן לגירושין או תליין במעשה? שהמגרש על תנאי - יש שם גירושין, ואינן גמורין עד שיתקיים התנאי, לפיכך כשיתקיים התנאי נתגרשה אם היה הגט קיים, אף על פי שאינו ברשותה, ואינה צריכה לחזור וליטלו או להיותו ברשותה אחר שנתקיים התנאי, שהרי הגיע לידה תחילה בתורת גירושין.

ואם נישאת קודם שיתקיים התנאי - לא תצא, כמו שביארנו:

ה.

אבל התולה גירושין בזמן או במעשה - לא הגיע גט לידה בתורת גירושין, אלא בתורת פיקדון עד הזמן שקבע או עד שתעשה המעשה, לפיכך כשיגיע הזמן צריכה להיות הגט ברשותה, או תחזור ותיטלנו, או שיהיה במקום שייחדה אותו בו אף על פי שאינו רשותה, כמו שביארנו, ואחר כך תתגרש בו.

ואם נישאת קודם שיגיע הזמן שקבע, או קודם שתעשה המעשה שתלה בו הגירושין - תצא והולד ממזר, שעדיין היא אשת איש גמורה ואין כאן שם גירושין:

ו.

המתנה רק מתי לא תהיה מגורשת

הנותן גט ביד אשתו, ואמר לה, "אם לא תתני לי מאתים זוז אין זה גט", או "אין את מגורשת" - הרי זה לא גירש כלל, ואין כאן גט, לא על תנאי ולא תלוי במעשה.

וכן כל כיוצא בזה:

ז.

הרוצה לגרש על תנאי בזמן פלוני

הרוצה לגרש על תנאי ויהיה ענין תנאו שלא תתגרש עד זמן פלוני - הרי זה מוציא ענין זה בלשון תנאי, ויתלה התנאי בביאתו בזמן קבוע או בהליכתו.

כיצד? כגון שיאמר לה, "אם לא באתי מכאן ועד שלשים יום הרי זה גט, ואם באתי בתוך שלשים יום לא יהא גט", ונותן הגט בידה.

או יאמר לה, "הרי זה גיטיך מעכשיו אם לא באתי מכאן ועד שלשים יום", או "הרי זה גיטיך על מנת שלא אבוא למדינה זו עד שלשים יום".

וכן כל כיוצא בזה:

ח.

אונס בגיטין

התנה עליה שיהיה גט אם לא בא עד שלשים יום למדינה זו, והיה בא בדרך בתוך שלשים יום, וחלה או עיכבו נהר ולא בא עד אחר שלשים יום - הרי זה גט, אפילו עומד וצווח, "הריני אנוס", שאין אונס בגיטים, ואף על פי שגילה דעתו שאין רצונו לגרש:

ט.

התנה עליה שתתגרש כשיעבור מכנגד פניה שלשים יום, והיה הולך ובא הולך ובא ולא נתייחד עמה - כשילך וישהה שלשים יום תהיה מגורשת, ואף על פי שהיה הולך ובא בתוך שלשים יום, הואיל ולא נתייחד עמה הרי זה גט כשר:

ט.

במה דברים אמורים? בשהתנה ואמר, הרי היא נאמנת עלי לומר שלא פייסתי אותה.

אבל אם לא האמינה - חוששין שמא פייס אותה כשהיה הולך ובא, ומחלה לו, וחזר לה ובטל הגט כשפייסה.

ומפני חשש זה יהא הגט פסול לאחר השלשים יום:

י.

וכן, האומר לאשה, הרי זה גיטיך לאחר שנים עשר חודש, והיה עמה במדינה - חוששין שמא פייס, עד שיאמר, נאמנת עלי שלא פייסתי.

י.

וכן כל התנאים שהן תלויין ברצונה, ואם רצת ומחלה אותן ובעלה בטל הגט, חוששין לו שמא פייס, עד שיאמר נאמנת עלי.

במה דברים אמורים, במתגרשת מן הנישואין, שליבו גס בה, אבל במתגרשת מן האירוסין, אין חוששין לה שמא פייס:

יא.

"הרי זה גיטיך מעכשיו אם לא באתי מכאן ועד שנים עשר חודש" - אין חוששין שמא בא בסתר, שאין דרך בני אדם לבוא בצנעה. ואם תם הזמן שקבע ולא בא - הרי זו מגורשת.

מת בתוך שנים עשר חודש, אף על פי שאי אפשר שיבוא, והרי היא מגורשת - לא תינשא במקום יבם עד אחר שנים עשר חודש כשיתקיים התנאי:

גט לפני ולאחר מיתה

יב.
בריא

בריא שהתנה "שיהיה זה גט אם מת", או חולה שהתנה "שיהיה זה גט אם מת מחולי זה" - לא אמר כלום, שמשמע "אם מתי" לאחר מיתה, ומשמעו מעתה, לפיכך אם אמר "אם מתי" - הרי זה כאומר לאחר מותי, ואין גט לאחר מיתה.

יג.

אמר לה, "הרי זה גיטיך מעכשיו אם מתי", או "מהיום אם מתי" - הרי זה גט, וכשימות תהיה מגורשת.

יד.

אמר לה, "הרי זה גיטיך מעכשיו" או "מהיום לאחר מיתתי", ומת - הרי זו ספק מגורשת, שמא אחר שאמר מעכשיו חזר בו, וסמכה דעתו על לאחר מיתה, שאין גט לאחר מיתה:

טו.

"הרי זה גיטיך לכשתצא חמה", ומת בלילה - אינו גט.

"על מנת שתזרח חמה", ומת בלילה - הרי זו מגורשת, וכשתזרח חמה יתקיים התנאי.

התנה עליה ש"אם זרחה חמה יהיה גט ואם לא זרחה לא יהיה גט", ומת בלילה - אינו גט, שהרי לא נתקיים התנאי עד שמת, ואין גט לאחר מיתה:

טז.

שכיב מרע

שכיב מרע שכתב גט לאשתו וגירשה, ועמד - אינו יכול לחזור בו, שאין גיטו כמתנתו, שאם תאמר יחזור בו, יאמרו גיטו לאחר מיתה יגרש, כמו מתנתו שאינה קונה אלא לאחר מיתה:

יז.

"הרי זה גיטיך מהיום אם מתי מחולי זה", ונפל עליו בית או נשכו נחש או טרפו ארי וכיוצא בזה ומת - אינו גט.

יח.

אמר לה, "אם לא יעמוד מחולי זה", ונפל עליו בית או טרפו ארי - הרי זה ספק מגורשת:

יט.

"הרי זה גיטיך מעכשיו, מהיום, אם מתי מחולי זה", ועמד והלך בשוק, וחלה ומת -

אומדין אותו,

אם מחמת חולי הראשון מת - הרי זה גט,

ואם לאו - אינו גט.

ואם ניתק מחולי לחולי ולא עמד בשוק - הרי זה גט, ואינו צריך אומד.

כ.

ובכל אלו התנאין, כל הימים שמנתינת הגט עד שימות ויתקיים התנאי - הרי היא מגורשת לכל דבר, ובלבד שלא יתייחד עמה, כמו שביארנו:

כא.

חולה

חולה שרצה לגרש אשתו על תנאי כשימות כדי שלא תיפול לפני יבם, ואם עמד לא תהיה מגורשת, ולא רצה לגרשה מעכשיו כדי שלא תיטרף דעתו -

כך הוא כותב בגט אחר שכותב התורף, או אומר לה כשנותן לה הגט, "אם לא מתי - לא יהיה גט, ואם מתי - יהיה גט, ואם לא מתי - לא יהיה גט", כדי שיהיה תנאי כפול, והין קודם ללאו, ולא יפתח פיו תחילה לפורענות. ואם מת - תהיה מגורשת כשימות, והוא שיגיע הגט לידה קודם מיתה:

נא.

בעל שנתן גט לאחר ואמר לו, "זכה בגט זה לאשתי כדי שלא תיפול לפני יבם", ומת הבעל קודם שיגיע גט לידה - הרי זו ספק מגורשת, שרוב הנשים זכות היא להם שלא יפלו לפני יבם, ולפיכך תהיה ספק מגורשת אף על פי שלא הגיע גט לידה, הואיל וזכה לה בו אחר:

אמר לעדים לכתוב אחר זמן

נב.

אמר לעדים, "לאחר שנים עשר חודש כתבו גט ותנו לאשתי", או שאמר להם, "כתבו ותנו גט לאשתי לאחר שנים עשר חודש" - הרי אלו כותבין אחר הזמן שקבע ונותנין לה.

ואם כתבוהו בתוך הזמן, אף על פי שנתנוהו לה אחר זמן שאמר - אינו גט.

כתבוהו אחר הזמן שאמר, ומת קודם שיינתן לה - אינו גט.

ואם לא נודע אם מיתה קדמה לנתינת הגט או נתינת הגט קדמה למיתה - הרי זו ספק מגורשת:

נג.

אמר להם, "כתבו ותנו לה אחר השבוע" - אין כותבין אלא עד שנה מאחר השבוע.

אמר להם, "לאחר השנה" - כותבין עד לאחר חודש משנה שניה.

אמר להם, "לאחר החודש" - כותבין לאחר שבת מחודש שני.

אמר להם, "לאחר השבת" - כותבין מאחר יום השבת עד סוף יום שלישי.

אמר להם, "כתבו ותנו לה קודם השבת" - כותבין מיום רביעי ועד סוף יום שישי ונותנין לה:

כד.

הרי שאיחרו אחר הזמן שאמר, ואחר כך כתבו ונתנו לה, כגון שאמר להם "לאחר החודש", וכתבו ונתנו לה לאחר שתי שבתות מחודש שני - הרי זה פסול.

כה.

נתייחד עמה אחר שאמר להם לכתוב ולחתום וליתן לה - הרי אלו לא יכתבו.

וקל וחומר הדברים, אם הגט שנתן לה לידה, כשנתייחד עמה נפסד הגט שמא בעל, קל וחומר לזה שלא נכתב.

ואם כתבו ונתנו לה אחר שנתייחד עמה - אינו גט:

אמר לכמה בני אדם לכתוב גט

כו.

אמר לעשרה, "כתבו גט לאשתי" - אחד כותב על ידי כולם.

"כולכם כתבו" - כותב אחד מהם במעמד כולם.

"הוליכו גט זה לאשתי" - מוליכו אחד מהם על ידי כולם.

"כולכם הוליכו גט זה לאשתי" - מוליכו אחד מהם במעמד כולם:

כז.

אמר לעשרה, "כתבו גט וחתמו ותנו לאשתי" - אחד מהם כותב, ושנים מהן חותמין, ואחד מהם נותנו לה.

ואפילו היה הכותב הוא אחד משני העדים שחתמו בו והוא השליח שנתנו לה - הרי זה כשר.

אמר להם,"כולכם חתומו" - כולם חותמין.

ואם מנאן, בין שמנה כולן בין שמנה מקצתן, ואמר להם, "חתומו" - הרי זה כאומר כולכם חתומו.

ושנים שחותמין בתחילה הן משום עדים, והשאר משום תנאי:

כז.

לפיכך אם היו השאר פסולין, או חתמו זה היום וזה למחר, אפילו לימים הרבה - הרי זה כשר.

מת אחד מהם קודם חתימה - הרי זה גט בטל.

היה אחד משנים הראשונים פסול - הרי זה גט פסול, שמא יאמרו עד פסול כשר בעדות שאר שטרות בעת שיהיו העדים רבים.

ולא הכשירוהו בגט שעדיו רבים אלא מפני שעדי מסירה הם העיקר:

כח.

תקנת חכמים באומר לרבים

תיקנו חכמים שהאומר לרבים לכתוב גט, או לחתום, או להוליך גט לאשתו,

אם לכתיבה - אומר להם, "כל אחד מכם יכתוב גט לאשתי".

וכן להולכה - יאמר, "כל אחד מכם יוליך"

ואם לחתימה - יאמר להם, "כל שנים מכם יחתמו בגט זה ותנו לאשתי".

כט.

ולמה אמרו חכמים עדי הגט אין חותמין אלא זה בפני זה?

גזירה שמא יאמר לרבים "כולכם חתומו", אם תאמר חותמין זה שלא בפני זה, שמא יעידו שנים, ותיטול הגט בידה ותחשוב שכבר העידו בו, ועדיין לא נתקיים התנאי:

ל.

אמר לשלשה, "שנים מכם יכתבו גט לאשתי ויחתמו ויתנו לה", והיה בהם אב ובנו, בין שחתם האב עם האחר בין שחתם הבן עם האחר - הרי זה כשר, שהאדם עושה הבן שליח במקום האב:

לא.

אמר לשנים, "כתבו וחתמו ותנו לפלוני שיוליך לאשתי", או "תנו לשליח שיוליך לה" - אחד מהן כותב, ושניהן חותמין, ונותנין לשליח.

ואם הוליכו הן בעצמן ונתנו לה - אינו גט, שלא עשה אותם שליח לגירושין.

כיצד יעשו? יטלו אותו ממנה ויתנוהו לשליח, וחוזר ונותנו לה בפניהם או בפני אחרים.

ורבותי הורו בגט זה בדבר שאינו נראה, מפני שיבוש שהיה בנוסחאות שלהם:

לב.

אמר לסופר, "כתוב לי גט לאשתי", כתבו ונתנו לבעל בלא עדים, ונטלו הבעל ונתנו לשליח ואמר לו, "תן גט זה לאשתי בפני עדים", והלך השליח ונתנו לה בפני עדים - הרי זו ספק מגורשת, שאין השליח נאמן

להתיר הערוה אף על פי שהוא עד אחד אלא מפני כתב העדים שחתמו על הגט, שהן כמי שנחקרה עדותן עד שיהיה שם מערער, כמו שביארנו. ואם היו שם שני עדים שיעידו שגט זה הבעל נתנו לשליח לגרשה בו - הרי זו מגורשת:

תנאים שונים בשליחות

לג.

האומר לשליח, "תן גט זה לאשתי במקום פלוני", ונתנו לה במקום אחר - אינו גט.

"הרי היא במקום פלוני" ונתנו לה במקום אחר - כשר, מפני שמראה מקום הוא לו.

אמר לו, "אל תתנהו לה אלא בבית", ונתנו לה בעלייה, "אל תתנהו אלא בימין", ונתנו לה בשמאל, "תנהו לה ביום פלוני", ונתנו בתוך הזמן - אינו גט.

"אל תתנהו לה אלא ביום פלוני", ונתנו לה מלפניו או מאחריו - אינו גט, שהרי הקפיד על עצמו של יום.

וכן כל כיוצא בזה:

לד.

וכן, האשה שאמרה לשלוחה, "התקבל לי גיטי במקום פלוני", וקיבלו לה במקום אחר - אינו גט.

"הבא לי גיטי למקום פלוני", והביאו לה במקום אחר - כשר:

לה.

האומר לשלוחו, "הולך גט זה לאשתי", בין שאמר לו "הולך" בין שאמר לו "את הולך", וחלה או נאנס - משלחו ביד אחר.

ואם אמר לו, "טול לי ממנה חפץ פלוני ותן לה גט זה" - הרי זה לא ישלחו ביד אחר.

ואם שלחו ביד אחר, ויצאת האשה לקראת השליח ונתנה החפץ בתחילה, ואחר כך נתן לה הגט - הרי זו מגורשת.

לו.

נתן לה הגט, ואחר כך נטל החפץ, אפילו מיד השליח הראשון - אינו גט, שהרי עבר על דברי הבעל בדבר שסתם בני אדם מקפידין עליו, שהרי הבעל אמר לו "טול החפץ ותן לה", והוא נתן ואחר כך נטל:

לז.

אמר לו, "תן לה הגט וטול ממנה חפץ פלוני" - הרי זה לא ישלחנו ביד אחר, שאין רצונו שיהיה פקדונו ביד אחר.

ואם שלחו ביד אחר - הרי זה גט, בין שנתנה החפץ תחילה בין שלא נתנה אלא בסוף:

לח.

שליח לגירושין או לא

נתן הגט לשליח ואמר לו, "אל יתנהו לה אלא אתה", ונתנו לאחר ונתנו לה - אינו גט.

וכן, אם אמר לו, "אל תתנהו לה אתה, אלא תנהו לפלוני והוא יתננו לה", ונתנו לה השליח הראשון - אינו גט, לפי שלא עשהו שליח לגירושין:

לט.

נתן לו הגט ואמר לו, "הולך גט זה לאשתי", אמר לו השליח, "איני מכירה", אמר לו הבעל, "תנהו לפלוני, הוא מכירה" - הרי זה שליח שלא ניתן לגירושין, ואינו נותן הגט אלא לפלוני שאמר הבעל, ואותו פלוני הוא שליח הגירושין, והוא שמוליכו לה, או משלחו ביד אחר אם חלה או נאנס:

מ.

נתן הגט לשליח ואמר לו, "אל תתנהו לה עד שלשים יום", וחלה או נאנס בתוך השלשים - משלחו ביד אחר, שאף על פי שאינו עכשיו שליח לגירושין, הואיל ולאחר שלשים יום יהיה שליח גירושין, עושה שליח אחר בתוך השלשים:

מא.

במה דברים אמורים? בשלא היה בעלה עמה במדינה, או שהיתה מתגרשת מן האירוסין.

אבל מתגרשת מן הנישואין ובעלה עמה במדינה - חוששין לו שמא פייס, ואינו עושה שליח בתוך השלשים אלא אם כן אמר נאמנת עלי שלא פייסתי.

אבל נותן הגט לה לאחר השלשים, וחוששין לה, כמו שביארנו, עד שיאמר נאמנת עלי שלא פייסתי: